

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

Kopija

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai

Originalas paštu siunčiamas nebus

Dėl Akcizų įstatymo Nr. IX-569 23, 24, 25, 26, 30, 31, 65 ir 74 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto

2024 m. kovo 8 d.
Vilnius

Lietuvos Respublikos finansų ministerija 2024-02-28 viešai paskelbė derinti Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo Nr. IX-569 23, 24, 25, 26, 30, 31, 65 ir 74 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą¹ („Akcizų įstatymo pakeitimo projektas“), kuriuo yra numatomas tabako gaminių akcizų kitimas 2025 – 2027 m. laikotarpyje, tame tarpe tabako gaminiams ir su tabako gaminiais susijusiems gaminiams („2025 – 2027 m. akcizų kalendorius“).

Pažymėtina, jog Lietuvos verslo konfederacija, asociacija „Investors‘ Forum“ bei Lietuvos pramonininkų konfederacija 2024-02-26 Lietuvos Respublikos finansų ministerijai pateikė savo pasiūlymus (ilgalaičių tabako gaminių akcizų tarifų nustatymo principus), į kuriuos prašė atsižvelgti rengiant atitinkamus Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo pakeitimus.

Vertiname pasvertą ir tinkamai išbalansuotą degiųjų tabako gaminių apmokestinimą, ypač cigarečių. Nors kyla nerimo dėl to kokį poveikį akcizo surinkimui gali turėti šešėlinė rinka, viliamės, kad 7% kasmetinis akcizo kilimas nesukurs papildomų paskatų vartotojams rinktis kontrabandinę produkciją.

Nors ir sveikiname, kad Akcizų įstatymo pakeitimo projektas buvo rengiamas konsultuojantis su socialiniais partneriais, apgailestaujame, kad į dalį mūsų pateiktų siūlymų atsižvelgta nebuvo. Dėl šios priežasties pakartotinai teikiame savo poziciją Akcizų įstatymo pakeitimo projektui.

Atkreipiame dėmesį, kad esame pasiruošę plačiau bet kokiame tinkamame formate pristatyti šiame rašte išdėstytus pasiūlymus bei juos grindžiančius argumentus.

- **Kaitinamasis tabakas**

Atsižvelgiant į tai, kad:

- Akcizų įstatymo pakeitimo projekte yra numatytas net 11% akcizo tarifo didinimas šiai kategorijai kasmet;
- Dabartinis kaitinamojo tabako produktų apmokestinimas Lietuvoje (58% lyginant su cigaretėmis) yra ženkliai didesnis nei kaimyninėse valstybėse – Latvijoje (43%), Lenkijoje (26%) ar Estijoje (18%), taip pat viršija ir ES vidurkį (37%). Nepaisant to, kaip nurodoma Akcizų

¹ Žr. [https://e-](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/456ef6c1d62811ee9269b566387cfecb?positionInSearchResults=1&searchModelUID=edad57b5-fcac-416a-abb4-dc613cb6bb8d)

[seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/456ef6c1d62811ee9269b566387cfecb?positionInSearchResults=1&searchModelUID=edad57b5-fcac-416a-abb4-dc613cb6bb8d](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/456ef6c1d62811ee9269b566387cfecb?positionInSearchResults=1&searchModelUID=edad57b5-fcac-416a-abb4-dc613cb6bb8d)

įstatymo pakeitimo projekto Aiškinamajame rašte, priėmus Akcizų įstatymo pakeitimo projektą, kaitinamojo tabako produktų apmokestinimas Lietuvoje 2027 m. siektų daugiau nei 64% bei tiek nominaliu tarifu dydžiu, tiek apmokestinimo lygiu 2025 ir 2026 m. būtų beveik penktadaliu didesnis nei Latvijoje ir beveik 3 kartus didesnis nei Lenkijoje ar Estijoje;

- Dideli mokesčiai skirtumai lyginant su kaimyninėmis valstybėmis (ypač Lenkija, kurioje akcizas kaitinamo tabako produktams yra net daugiau nei 2 kartus mažesnis) skatina vartotojus vis aktyviau įsigyti šiuos produktus kaimyninėse valstybėse, taip pat juos nelegaliai gabenti ir perpardavinėti Lietuvoje. Lenkijos statistikos tarnybos duomenys rodo, kad 2023 m. sausį–rugsėjį lietuvių išlaidos Lenkijoje sudarė 271,3 mln. Eur ir buvo 17% didesnės nei 2022 m. per tris ketvirčius, o jų struktūroje net 7,3% sudarė išlaidos tabako produktams²
- Iš Finansų ministerijos skelbiamų biudžeto pajamų apžvalgos ir Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenų matyti, kad šios kategorijos augimo tempai nuo 2020 m. kasmet lėtėja;
- 2023 m. spalio 23 d. Lietuvoje ir visoje Europos Sąjungoje įsigaliojo kaitinamojo tabako su pridėtiniais skoniais ir (ar) kvapais draudimas. Šį draudimą įteisinančio įstatymo aiškinamajame rašte nurodoma, kad toks draudimas mažins kaitinamojo tabako gaminių vartojimo paplitimą;
- Nors, kaip minėta, kaitinamojo tabako su pridėtiniais skoniais ir (ar) kvapais draudimas turėjo įsigaliooti visoje ES, visgi, mūsų kaimynėje Lenkijoje tokią nuostatą perkeliantis įstatymas iki šiol nebuvo priimtas ir nėra aišku, kada tai įvyks. Taigi, Lenkijoje vis dar galima legaliai įsigyti kaitinamojo tabako gaminių su skoniais (ar) kvapais. Šis faktas sąlygoja papildomas paskatas Lietuvos vartotojams įsigyti kaitinamojo tabako ne Lietuvoje;
- Moksliniai tyrimai rodo, kad kaitinamo tabako produktai, kurie vartojami tabakui nedegant, išskiria mažiau toksinių medžiagų, palyginti su įprastomis cigaretėmis, todėl kelia mažesnę riziką.

Siūlytume siekti konvergencijos su kaimyninėmis šalimis ir ES vidurkiu ir 2025 m. – 2027 metų laikotarpyje nustatyti ne didesnį nei 5% kaitinamojo tabako produktų akcizų kilimą kasmet. Net ir tokiu atveju, tarifas kaitinamo tabako produktams išliks pats didžiausias lyginant jį su tarifais kaimyninėse ES valstybėse (ypač Lenkijoje), Estijoje ir ES vidurkiu.

• **Elektroninės cigaretės**

Atsižvelgiant į tai, kad:

- Akcizų įstatymo pakeitimo projekte yra numatytas 30% akcizo tarifo didinimas šiai kategorijai kasmet;
- Atkreiptinas dėmesys, kad nors Akcizų įstatymo pakeitimo projekte numatytas akcizo tarifo didėjimas elektroninių cigarečių skysčiams yra ženklėsnis nei kitoms kategorijoms, ši kategorija ir toliau išlaiko tam tikrą prioretizavimą mokesstinės naštos aspektu. Štai Akcizų įstatymo pakeitimo projekto aiškinamajame rašte yra nurodyta, jog „*vertinant elektroninių cigarečių skysčio apmokestinimo pasiūlymą (po 30 procentų kasmet), svarbu atsižvelgti į tai, kad šiuo metu akcizų dalis šio produkto kainoje yra itin nedidelė – 2023 metų duomenimis, 10 kartų mažesnė nei cigarečių. Todėl, siekiant išvengti pakeičiamumo efekto, reikia numatyti, kad elektroninių cigarečių skysčio akcizų didinimo tempas lemtų panašius kainos pokyčius kaip kitų produktų kategorijų.*“ Svarbu pažymėti, kad nėra pateikta aiškių duomenų ar argumentų, kodėl siekiama šiai kategorijai išlaikyti tokį žemą mokesstinės naštos lygį, lyginant su kitomis kategorijomis. Negana to, manytina, jog ženklėsnis akcizo tarifo peržiūrėjimas bet kuriuo atveju nesąlygotų pakeičiamumo efekto, kadangi mokesstinės naštos skirtumą, net ir padidinus nustatytą tarifą, būtų galima išlaikyti sąlyginai nuosaikų, lyginant su kitomis kategorijomis;
- Elektroninių cigarečių rinka Lietuvoje 2023 metais pasiekė didžiausią kiekio ir sumokėtų pajamų augimą, atitinkamai +67% ir +111% lyginant su praėjusiais metais. Atkreiptinas

² Žr. <https://www.vz.lt/prekyba/2024/03/06/lietuviu-islaidos-lenkijoje-soktelejo-17-arteja-prie-ikipandeminio-piko>

dėmesys, jog atsižvelgiant į tai, kad Akcizų įstatymo pakeitimo projekto aiškinamajame rašte nėra pateikiama elektroninių cigarečių rinkos analizė (pvz. realizuotų vienkartinių elektroninių cigarečių skaičius, jo lyginimas su kitomis tabako gaminių kategorijomis, vieta bendroje visų šių gaminių rinkos sandaroje ir kiti panašūs duomenys), manytina, kad šiuo atžvilgiu per daug nuosaikiai yra įvertintas šios kategorijos mastas bei akcizų potencialas;

- Vadovaujantis rinkos tyrimų bendrovės „Nielsen“ duomenimis, 65% elektroninių cigarečių rinkos sudaro vienkartinės elektroninės cigaretės. Ši proporcija, tikėtina, ateinančiame laikotarpyje tik augs;
- Alkoholio ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo tyrimo, ESPAD, tyrimo duomenimis, 15–16 metų amžiaus mokinių, bent kartą per paskutines 30 dienų vartojusių elektronines cigaretes sudaro net 31%.

Siūlytume visiems elektroninių cigarečių skysčiams nustatyti 1,67 EUR/ml tarifą 2025 m., 1,75 EUR/ml tarifą 2026 m., 1,84 EUR/ml tarifą 2027 m. Toks peržiūrėjimas sąlygotų atitinkamas akcizų įplaukas – 2025 m. 87,3 mln. EUR; 2026 m. 98,8 mln. EUR; 2027 m. 112,3 mln. EUR.

Atkreiptinas dėmesys, kad aukščiau pateiktais siūlymais būtų galima ne tik kompensuoti, bet ir viršyti numatomas valstybės biudžeto pajamas, kurios būtų koreguojamos atsižvelgiant į siūlomą nuosaikesnį akcizų tarifo didinimą kaitinamojo tabako produktams.

Investuotojų forumo vykdomoji direktorė

Rūta Skyrienė

Lietuvos pramonininkų konfederacijos l.e. generalinio direktoriaus pareigas

Tomas Garuolis

Lietuvos verslo konfederacijos generalinės direktorės pavaduotojas

Emilis Ruželė